

Lärarhandledning av
Pär Sahlin

Lärohandledning till *Jordbok: Tiden*

Av Pär Sahlin

Det här är en lärohandledning till boken *Jordbok: Tiden* av författaren och illustratören Matilda Ruta. Boken ges ut av förlaget Natur & Kultur. I lärohandledningen finns förslag på hur du tillsammans med eleverna i förskola, förskoleklass eller skola kan arbeta med *Jordbok: Tiden*. Utifrån innehållet i boken får eleverna möjlighet att lyssna och samtala kring läsningen, utveckla sitt språk, sin fantasi och uppmuntras till lek, eftertanke och kreativt skapande.

Om boken

I *Jordbok: Tiden* får läsaren följa med på en resa genom tiden, tillbaka till när vår planet föddes fram till i dag. Boken berättar och gestaltar hur allt liv – då, nu och i framtiden – hänger samman och är beroende av varandra. Matilda Rutas *Jordboksprojekt* är ett undersökande projekt som vill bjuda in till samtal mellan barn och högläsare. Med faktarutor, serier och frågor undersöker Matilda Ruta tiden. Vilka är vi? Varifrån kommer allt myllrande, märkligt liv? Och hur kommer det sig att några små människodjur har kunnat förstöra så mycket av naturen och ekosystemen? Vill människan verkligen ta död på den urgamla väven av liv som vi själva är en del av? Eller är vi ett annat, snällare slags djur?

Högläsning

Boken lämpar sig väl för högläsning både i och utanför klassrummet. Ta med boken vid utflykter och exkursioner i naturen och läs högt för barnen. Att vara nära naturen i samband med läsningen kan väcka elevernas nyfikenhet inför naturen och förståelse över att de själva är en del av den.

Se till att eleverna får tillgång till bilderna i boken under läsningen. Om ni är utomhus kan det vara en fördel att ha med flera böcker så att eleverna kan sitta i grupper och titta på bilderna samtidigt som ni läser.

Samtala om boken

Ett syfte med boken är att öppna upp för samtal. I boken varvas fakta med frågor som riktar sig direkt till läsaren. Tanken är att boken ska väcka lust till att samtala om de stora frågorna: Vilka är vi? Var kommer vi ifrån? Vilka vill vi vara?

Om eleverna får samtala om de frågor som boken väcker och får insikter om att vi alla är en del av en urgammal livsväv kan de också göra medvetna och hållbara val i sina liv.

Använd dig gärna av samtalsmodeller som uppmuntrar eleverna att våga prata och delge sina tankar, till exempel EPA-modellen där eleverna först funderar *Enskilt*, sedan i *Par* för att därefter diskutera gemensamt med *Alla*.

Samtalsfrågor

Här nedan finns förslag på samtalsfrågor kopplade till de olika avsnitten i boken.

Inledningsdikten: första uppslaget

1. ”När jag vissnar så vissnar du också. Och när jag lever och kvittrar och skiner så skiner du med”. Vad tror du jorden menar med det? Vad kan du göra för att jorden inte ska vissna?
2. I inledningsdikten avslutar jorden med att fråga ifall ni kan bli vänner. Vad tror du jorden menar med det? På vilket sätt tycker du att vi är vänner/inte vänner med jorden? Vad kan du göra för att bli vän med jorden?
3. Jorden säger att hen är flera miljarder år gammal. Hur mycket är en miljard? Hur lång tid tror du att det tar att räkna till en miljard?

Livet lever: uppslaget 3800 Ma

4. Var på jorden finns det vatten?
5. Vad menas med ”det urgamla vattnet”?
6. Vad är liv? Vad ser du omkring dig som är levande? Varför är liv bra?
7. På vilka olika sätt använder du vatten under en dag?
8. Varför är det viktigt att vi är varsamma med det vatten vi har på jorden?

Fotosyntes: sista uppslaget i del 1: Början

9. Vad är fotosyntes och varför är den så viktig för allt liv på jorden?
10. Varför är det dumt att skövla stora skogar, som till exempel regnskogarna i Amazonas?

Evolution och ekosystem: andra uppslaget i del 2: Jorden lever!

11. Vad betyder ordet "evolution"?
12. På vilka sätt tror du att människan kommer att anpassa sig i framtiden?
13. Vad menas med ordet "ekosystem"?
14. Varför är det viktigt att ekosystemen inte går sönder?

Det stora mullret: uppslaget efter 1800 Ma, Del 3: Det stora mullret

15. På vilket sätt är *Det stora mullret* annorlunda jämfört med tidigare massutdöenden?
16. Vilka konsekvenser får *Det stora mullret* för jorden?
17. Hur reagerar Alice när hon får veta om *Det stora mullret*? Hur känner du?

Människor är: Andra uppslaget i Del 3, Det stora mullret

18. Vi människor är inte bara djur som skapar död och förstörelse, vi är också kärleksdjur. Läs beskrivningarna om vad vi människor är mer. Vilken människa vill du vara?

Lita på det oväntade: Uppslagen i Del 4: Lita på det oväntade

19. Vad tänker och känner du när du läser/hör att du tidigare har varit myra, jord, fisk och ocean?

20. Vad tänker och känner du när du läser/hör att du också är mormorsmor till miljoner människodjur? Vad vill du skicka vidare till dem?

21. Hur känner du när du läser/hör om att människan har förstört så mycket på jorden?

22. Hur kan du/vi stoppa människan från att förstöra för alla andra?

23. Vad kan du/vi göra istället? Åt vilket håll vill du gå?

Kreativa uppgifter

Här nedan finns förslag på uppgifter som eleverna kan arbeta med i samband med läsningen av boken.

En del av naturen: utomhus

Låt eleverna likt Alice och Misse på första uppslaget i *Del 1: Början* hitta en plats utomhus. Be dem sitta tysta och lyssna. Vad ser de? Vad hör de? Vilka dofter känner de? Återsamla eleverna och låt dem berätta för varandra om vad de har känt och upplevt.

Gå tiden: utomhus

Se separat dokument för promenaden.

Bli tidsresenärer

I boken gör Alice och Misse en tidsresa genom Djuptiden. Låt eleverna på samma sätt bli tidsresenärer när ni läser boken. Samtala om vad som händer under varje tidsålder. Ta reda på mer fakta från andra källor. Låt eleverna skriva och rita sin egen Djuptidsresedagbok.

Tackväggen

Vilka fanns före oss? Vilka har vi att tacka för att vi hör, ser och har hjärta? Vilka djur har blivit utrotade? Vilka bakterier försvann när syret kom till jorden? Låt eleverna fördjupa sig i fakta om djur och växter som fanns före oss. Skriv, rita och måla och presentera en "tackvägg" där ni tackar alla föregångare som gjort det möjligt för oss att finnas i dag.

Jordbok: Tiden är första delen i en Jordboksserien av Matilda Ruta.

Mer information finns på Natur och Kulturs hemsida:

<https://www.nok.se/error.html?aspxerrorpath=/titlar/allmanlitteratur-barn-och-ungdom/jordbok-tiden/>